

“Posseïa el làser de la ira”

L'actriu alemanya Christiane Kubrick parla del seu marit Stanley (1928-1999), amb qui estigué casada durant 41 anys, i de la seva fama de misantrop excèntric. L'esposa del polèmic director de 'La taronja mecànica' aprofita la gran exposició sobre el llegat del director inaugurada a Berlín per desgranar la personalitat del seu marit i desmitificar alguna de les seves excentricitats.

Senyora Kubrick, el seu marit no sols és considerat un geni, sinó també un personatge estrany, tan llegendari que gairebé podria competir amb Howard Hughes. La premsa britànica el descrivia com un *freak* que disparava contra la gent que anava de pícnic prop de casa seva i que mentre conduïa tranquil·lament duïa un casc de futbol americà. De debò era tan estrany?

—No, tot això són ximpleries. Els periodistes se n'han venjat perquè no els concedia entrevistes. No en volia fer perquè no se'n refiava. Tenia por de quedar després com un imbècil. Va viure aïllat massa temps i al final això el va afectar.

—Sabia riure's de la seva fama?

—Quan estava de bon humor es reïa del que inventava la premsa. Però quan tenia un mal dia, s'hi enfadava molt. Al final, el que menys podia suportar era aquell doble seu que a començament dels noranta seduïa joves fent-se passar per Stanley Kubrick. Lligava amb els nois perquè ningú no sabia quin aspecte tenia Stanley Kubrick. Al final de la seva vida, el meu marit volia corregir la seva imatge i totes les bestieses que s'explicaven. Va demanar al seu amic escriptor Michael Herr que escrivís un llibre sobre ell. Malauradament, Stanley no va viure per veure-ho.

—A Berlín s'acaba d'inaugurar la primera exposició que revisa la seva obra i que pot oferir una imatge precisa de Kubrick. També hi ha una nova edició de luxe del llibre de Herr en què l'autor, entre altres coses, diu que la formació acadèmica del seu marit era modesta.

—Una formació terrible. No podia sofrir l'escola. Crec que no li agradava gens ser un infant. Li semblava una cosa molesta i indigna. Per això va marxar de casa molt d'hora, es va casar amb dinou anys i feia d'adult. Quan el vaig conèixer (ell tenia vint-i-vuit anys), no podia sofrir ser el més jove de tots, com ara al plató d'*Espàrtac*. Amb la seva forma de vestir intentava distingir-se de la gent de la seva edat i sempre portava camisa blanca, corbata i americana. Peter Ustinov va dir amb molt d'encert: “Stanley és un home que mai no va ser jove i mai no semblarà vell.”

—Sembla que molt rarament es comprava roba, com al casament de la seva filla gran, on duïa un vestit molt barat de 85 lliures dels grans magatzems Marks & Spencer i sabates de cartró.

—Ni es devia adonar que anava vestit així, que la roba se li arrugava i se li embrutia. Però la meua filla es va posar a plorar quan ell deia que volia anar al seu casament amb el que duïa sempre. Per això es va comprar el vestit. És a dir, va dir a Emilio, el conductor, que el portés cap a Marks & Spencer. Quan Stanley se'l va posar, va venir i va dir: “No vull sentir ni una paraula!” A mi em semblava un vestit molt bonic, però no es podia moure gaire bé quan el duïa.

—Quan treballava en una pel·lícula demostrava una gran obsessió col·leccionista i creava uns arxius immensos. Diuen que a Childwickbury Manor, la seva mansió prop de Londres, apilava textos i fitxers en deu, cent habitacions.

—Això no li ho puc dir. Quan ens vam traslladar aquí vam oblidar-nos de comptar les habitacions, cambres

Christiane Kubrick va conèixer Stanley durant el rodatge de *Camins de glòria* (1957). A l'esquerra, un moment del rodatge de *La taronja mecànica*, un altre al·legat de Kubrick contra la violència.

EL TEMPS / VIREIMAGE.COM

i coberts. El problema de Stanley era que ho desava tot. A la seva vida va passar molt de temps endreçant-ho tot. Omplia estables i cellers amb les seves coses. Després posava les coses en aquests sacs i acabaven sent mobles. En resum: el nostre problema no era l'agulla, sinó el paller.

—Al nou llibre i a l'exposició s'explica que havia inventat uns sistemes d'ordenació molt enginyosos. No servien de res?

—Podríem dir-ho així: l'ordre era la seva gran ànsia, igual com molta gent voldria tenir ales. Era molt acurat i clar en les seves coses econòmiques i artístiques. Però quan es tractava de buscar una sabata, no hi havia manera!

—Com explicaria aquesta ànsia col·leccionista i el detallisme amb què tractava els temes cinematogràfics?

—Era la seva passió, la millor manera de treure-li profit. El seu lema era: "Si no estàs enamorat del tema, deixa-ho estar, que ja hi ha prou pel·lícules mediocres." No coneixia l'estat d'avorriment. Per això de

seguida s'enfadava quan s'adonava que algú no podia dedicar-s'hi al cent per cent i que, per exemple, mirava per la finestra. "*Either you care or you don't*", deia.

—Escridassava la gent?

—No, però tenia una mirada esgarrifosa. Tot anava molt de pressa: aixecava la vista ràpidament. Possèia el làser de la ira. A molta gent li feia por, però, i això era el que m'agrada-va d'ell, els seus moments d'enuig sempre eren curts.

—Com és que tenia aquesta admiració per Napoleó? Per a una pel·lícula que mai no es va realitzar va fer portar 18.000 il·lustracions i va aixecar un castell de fitxers que li havia de proporcionar informació sobre l'emperador francès.

—Estava fascinat per l'eficaç organització de Napoleó, les estratègies tan intel·ligents, l'elecció de generals i oficials, les jugades d'escacs de l'emperador. Per a ell, la vida d'aquell home reflectia les qüestions fonamentals de la nostra existència. El fet que una persona d'un èxit in-

concebible i d'immens talent s'enfon-sés en la seva vanitat... Napoleó va fracassar perquè les seves emocions, durant uns moments, eren més fortes que la seva raó. Aquest és el denominador comú de totes les pel·lícules seves, tracten sobre el fet que nosaltres, com a persones, estem dominades pels nostres sentiments, no per la nostra formació, el nostre talent o la nostra raó. Quan arriba de debò, l'emoció ens domina, i llavors tot surt malament.

—Què el feia enfadar?

—Tenia una gran aversió a la vanitat. S'irritava quan deien coses pomposes o estúpides.

—I això que treballava en el negoci més vanitos del món. No és una paradoxa?

—Es va mantenir tan lluny com va poder d'aquest negoci, d'aquest món. No volia anar a festes. Ja de petit estava acostumat a estar sol. Els pares mai no convidaven ningú ni feien festes. Més tard, quan havia d'anar a alguna festa, era com un nen que no vol anar a una festa d'aniversari per-

"A Stanley no li agradava que els actors no estiguessin preparats i que no se sabessin els seus textos, però els admirava i els dedicava més temps que cap altre director."

què li feia por. Mentre entrava al cotxe deia: "Per què ho faig, això? Si no ho puc sofrir!" Quan ja hi érem, la majoria de vegades es refugiava a la cuina. Però no li servia de gaire: llavors gairebé tothom anava sempre a la cuina. I, per sorpresa seva, normalment s'ho passava força bé.

—En una famosa imatge del rodatge de *Barry Lyndon*, el seu marit sembla furios. És al costat de Ryan O'Neal, que després d'una nit de farra està respirant amb una màscara d'oxigen. Detestava els excessos dels actors?

—Li semblaven terribles. Per això a la foto fa aquesta cara. O'Neal no estava bé, tenia una ressaca tremenda i hi havia un equip de quaranta o cinquanta persones. Stanley no bevia i no li agradava que els actors no estiguessin preparats i que no se

sabessin els seus textos, però en principi els admirava i els dedicava més temps que cap altre director. Gaudia treballant amb professionals com Nicole Kidman, Jack Nicholson o Tom Cruise. I ells tampoc no s'han queixat.

—Amb Kirk Douglas hi va haver forts conflictes durant el rodatge d'*Espàrtac*. Douglas deia que el seu marit era "un merda amb talent".

—Tampoc no n'hi havia per tant. **Hi havia atacs de temperament. En certa manera, tots dos eren semblants. Per això de vegades es barallaven per alguna cosa i llavors hi havia merder. Molt soroll, però curt. I després en van sortir unes grans històries.**

—Va haver-hi reconciliació?

—No n'hi havia cap possibilitat. No es van tornar a veure. Però jo vaig

veure Kirk Douglas en un hotel de Berlín després que Stanley morís i vam estar parlant dels vells temps d'una manera encantadora, sobre la seva feina a *Camins de glòria*, quan treballàvem a Munic i jo vaig conèixer Stanley.

—En una bella imatge del rodatge de *Lolita* sembla que el seu home s'estigui menjant amb els ulls Sue Lyon, l'actriu que interpretava el personatge del títol. No estava gelosa, de vegades?

—No em donava cap motiu, m'hauria entristit molt. Per cert, la foto de *Lolita* és meua, vaig dir-los que possessin així.

—Com és que vostè havia aconsellat al seu marit que no adaptés el text de Schnitzler *Relat somniat* sobre les fantasies sexuals d'un matrimoni? No ho va fer fins a la seva última pel·lícula *Eyes Wide Shut*.

—Això era per la meua pròpia immaduresa. Em semblava un tema delicat. Em va educar la meua mare, d'Hamburg. No se'n parla, d'això, i menys amb detalls. Quan a la fi dels cinquanta vaig arribar als Estats Units, em va sobtar molt la manca de vergonya amb què la gent parlava al psiquiatre. D'això, a Alemanya, ni parlar-ne, em feia una vergonya increïble.

—Les pel·lícules del seu marit són famoses pel retrat pessimista de l'ésser humà: ell mateix va dir que probablement era un paranoic esquizofrènic que havia descobert l'autèntic estat del món. A vostè, li han fet por les seves pel·lícules?

—Teníem una espiritualitat molt diferent. Encara que ell no era religiós i *2001* era un crit agnòstic sobre el Déu colèric que ha deixat sols els homes, es pot notar la seva educació jueva. Per exemple, sempre mirava al cel quan s'enfadava, com si li retragués alguna cosa. I era supersticiós: al seu voltant no es podia anar de negre ni es podia obrir un paraguai a la seva habitació. Malgrat el seu rebuig a la religió, una vegada va encendre una espelma a Notre Dame pel seu equip de beisbol, els Cincinnati Reds. Va somriure i va dir: "Mai no se sap!"

—És veritat que el seu marit sentia aversió pels metges i que fins i tot creia que ell mateix es curaria els seus problemes cardíacs?

—Era un típic fill de metge. Creia que en sabia molt, però era molt poruc i els experts li feien por. Tenia converses mèdiques per telèfon, sobretot amb el seu amic John Calley, que era el cap de Sony Pictures Entertainment. Al final acabaven enviant-se píndoles. Era terrible! No sols desconfiava del seu metge, sinó de tots els metges, fins i tot els dels seus fills. En realitat tenia uns coneixements superficials mortals.

—Què li agradava, al seu marit, en la seva vida privada?

—La seva família. Els nostres animals. Els esports i la televisió. Veia els partits de futbol americà des de canals dels Estats Units. I durant el torneig de Wimbledon teníem la casa plena. Després d'un partit entre Boris Becker i John McEnroe va dir una vegada: "Cap pel·lícula aconseguirà fer-me sentir tanta emoció."

—Li interessaven els esdeveniments de la política internacional dels quals es reia a meitat de la dècada dels seixanta a *Dr. Strangelove*?

—Sí. Trobo a faltar els comentaris que feia durant les notícies de la nit. Trobava espantoses les coses de la primera guerra del Golf, però també n'estava fascinat. S'asseia entusiasmat davant del televisor amb un mapa i alhora se n'avergonyia. Un home que salvava els escarabats de la banyera i donava de menjar amb cullera al seu gatet es fregava les mans davant d'una batalla i cridava: "Fantàstic! Això és televisió!"

—Què diria de la política nord-americana actual?

—L'estúpidesa i la crueltat amb què es va utilitzar l'existència inventada d'armes d'exterminació massiva per envair l'Iraq l'hauria fet pujar per les parets i dir la seva frase preferida sobre el cine: "en una pel·lícula només es pot subestimar, mai exagerar". Va definir l'obstinació del puritanisme americà: és "la por insistent que algú pugui ser feliç en algun lloc".

—Com va reaccionar el seu marit quan va saber que era la neboda del director de propaganda nazi Veit Harlan?

—Tenia molta curiositat. Des del començament havíem parlat molt del període nazi. La meua família era com una casa de nines de la situació alemanya: la germanastra de ma mare era jueva, el meu oncle era el director del film antisemita *Jud Süß*. Parlàvem sobre com va poder passar una catàstrofe així. No hi ha res més greu que s'hagi fet entre persones. El cas del meu oncle, que feia de bufó, era terrible, és clar. M'estimava Veit Harlan quan era petita, era un autèntic oncle per a la mainada. A la universitat vaig veure tots els documentals sobre els camps de concentració que hi havia, l'un rere l'altre. En aquella època això es podia fer al cine, era una prova de valor. Després vaig passar una setmana sense dormir de tan espantós que era.

—Com és que el seu marit no va realitzar els seus projectes sobre una pel·lícula del període nazi?

—D'una banda volia fer una pel·lícula sobre la vida quotidiana al món de l'espectacle en una família com la meua. Va parlar molt amb Kristina Söderbaum, la dona del meu oncle, però al final no en va sortir gaire cosa. No se li va acudir cap història. Després volia adaptar la novel·la de Louis Begley *Lügen in Zeiten des Krieges* ("Mentides en temps de guerra"), però llavors es va trobar amb *La llista de Schindler*, de Steven Spielberg.

—De *La llista de Schindler* sembla que el seu marit va dir que l'havia trobada massa optimista.

—Va ser una pel·lícula que el va impressionar molt. Però és veritat que no volia parlar dels pocs jueus que es van salvar, sinó de tot aquell gran nombre de gent que van matar inhumanament, d'aquells que mataben sistemàticament o que els turmentaven fins a la mort per ordre alfabètic. Quan es llegeixen aquests relats acabes tremolant. Stanley volia fer una pel·lícula que mostrés la veritat, però potser això no es pot mostrar, perquè

no pots fer això a un actor, ni tampoc al públic.

—El seu marit moblava casa seva amb *atrezzo* de les seves pel·lícules. Ha fet neteja després de la seva mort?

—He canviat el meu dormitori i m'he comprat un llit nou, però encara tenim la resta. A la taula, per exemple, hi ha aquella gran taula de fusta de *La resplendor* en què Jack Nicholson escrivia contínuament "No deixis per demà el que puguis fer avui."

—I utilitza la destra d'aquesta pel·lícula de terror com a instrument de cuina?

—No, és penjada en un dels nostres antics estables, al costat de les destrals dels bombers. Una petita broma.

—Senyora Kubrick, vostè intenta que la gent tingui la imatge més fidel possible del seu marit. L'exemple de Howard Hughes, l'altre artista misteriós del segle XX, no demostra que les llegendes de grans homes misteriosos continuen fascinant el públic?

—Només actuo contra les històries falses que retraten el meu marit com si fos un monstre absolut. En la resta de casos els he de dir que ell, tan misteriós, no podia guardar ni un cop secret. Ni un segon. Ho xerrava tot i al final em demanava: "Si us plau, no ho diguis a ningú!"

—El seu marit va morir fa sis anys. Visita la seva tomba sovint?

—No tots els dies, però sí sovint. L'hem enterrat a la nostra propietat, en un lloc en què abans hi era sovint. No pertanyia a cap església ni confessió i li feien por els cementiris. La tomba està guarnida amb una gran roca.

—A Gran Bretanya no està prohibit enterrar una persona al propi jardí?

—Normalment, sí. Per això estem molt contents que les autoritats ens ho hagin permès. L'última persona d'aquests llocs amb el qual van fer una excepció va ser George Bernard Shaw.

Wolfgang Höbel
Thomas Hüetlin

© Der Spiegel

Traducció: David Egea